

EKONOMIA ECONOMICS

4(16) • 2011



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2011

Redaktor Wydawnictwa: *Aleksandra Śliwka*
Redaktor techniczny: *Barbara Łopusiewicz*
Korektor: *Justyna Mroczkowska*
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: *Beata Dębska*

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 2080-5977 (Ekonomia)

ISSN 1899-3192 (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Nakład: 200 egz.

Spis treści

| | |
|---|-----|
| Wstęp | 9 |
| Ewa Pancer-Cybulska: Społeczna odpowiedzialność terytorium w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju | 11 |
| Sebastian Bobowski: Ewolucja polityki spójności Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020 | 29 |
| Mirosława Klamut: Nowe mechanizmy realizacji spójności terytorialnej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do roku 2020 | 41 |
| Grażyna Adamczyk-Łojewska: Problemy konwergencji i dywergencji ekonomicznej na przykładzie krajów Unii Europejskiej, w tym Polski | 57 |
| Urszula Markowska-Przybyła: Integracja a konwergencja realna. Konwergencja regionalna w Polsce według klasycznych i alternatywnych metod badań | 77 |
| Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna unijnych regionów ze względu na poziom charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT) | 97 |
| Małgorzata Markowska: Klasyfikacja regionów UE ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT) | 119 |
| Bernadeta Baran: Kierunki zmian w zakresie polityki socjalnej w krajach UE | 139 |
| Leszek Cybulski: Realizacja unijnej polityki zatrudnienia w Polsce | 151 |
| Joanna Jakubowska: Polsko-niemiecki rynek pracy po 1 maja 2011 r. – analiza sytuacji, skutki i prognozy | 168 |
| Agata Chlebicka: Kryzys modelu multikulturalizmu – przegląd wybranych problemów rynku pracy na przykładzie Holandii | 180 |
| Maciej Żmuda: Strategia Europa 2020 jako plan rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej | 200 |
| Artur Szmaciarski: Współpraca energetyczna Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej na tle unijnej polityki energetycznej | 211 |
| Alicja Lindert-Zyznarska: Instrumenty finansowe wspierania rozwoju regionów w perspektywie finansowej 2014-2020 | 226 |
| Jan Borowiec: Polityka pieniężna w Polsce i w strefie euro – analiza porównawcza | 238 |
| Jarosław Czaja: Działania Rządu RP umożliwiające dostosowanie do zmienności kursów walut | 254 |
| Agnieszka Tkaczyszyn: Nowy kształt struktury instytucjonalnej nadzoru bankowego w Unii Europejskiej | 272 |
| Alina Bartosiewicz: Dokapitalizowanie instytucji finansowych w świetle przepisów o konkurencji Unii Europejskiej | 288 |

| | |
|--|-----|
| Waldemar Piotr Gil: Międzynarodowa sprawozdawczość finansowa europejskim językiem biznesu | 305 |
| Magdalena Broszkiewicz: Proces konwergencji regulacji ładu korporacyjnego na rynkach kapitałowych krajów Unii Europejskiej | 325 |
| Wawrzyniec Michalczyk: Perspektywy przystąpienia kolejnych krajów do strefy euro | 339 |
| Marta Wincewicz-Bosy: Logistyka i eurologistyka jako elementy systemu integracji międzynarodowej w gospodarce światowej | 353 |
| Łukasz Olipra: Tanie linie lotnicze – nowa „jakość” w przewozach lotniczych w Unii Europejskiej | 368 |
| Joanna Michalczyk: Przemiany w polskim przemyśle spożywczym po akcesji do Unii Europejskiej | 387 |
| Franciszek Kapusta: Drobiarstwo mięsne w Polsce i jego powiązania z rynkiem Unii Europejskiej | 398 |
| Zbigniew Piepiora: Rola Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu skutkom katastrof naturalnych | 412 |
| Marcin Nowik: Wpływ Traktatu Lizbońskiego na kształt współpracy rozwojowej pomiędzy Unią Europejską a krajami AKP | 423 |
| Andrzej Raszkowski: Program TACIS w państwach postsowieckich | 436 |
| Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov: The main directions of international co-operation in the sphere of higher education | 446 |
| Nikita Nikiforov: Политические аспекты вхождения стран Балтии в Болонский процесс | 458 |
| Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera: Erasmus – nowy wymiar studiowania. Realizacja Programu LLP Erasmus na wrocławskich uczelniach w latach 2002-2011 | 471 |

Summaries

| | |
|---|----|
| Ewa Pancer-Cybulska: Social territorial responsibility in the light of sustainable development concept | 28 |
| Sebastian Bobowski: Evolution of EU Cohesion Policy in years 2014-2020 | 40 |
| Mirosława Klamut: New mechanisms of territorial cohesion realization in “National Strategy for Regional Development during the period 2010-2020” | 56 |
| Grażyna Adamczyk-Łojewska: Problems of economic convergence and divergence on the example of the European Union countries, including Poland | 76 |

| | |
|---|-----|
| Urszula Markowska-Przybyła: Integration versus real convergence. Regional convergence in Poland according to classical and alternative methods of research | 96 |
| Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of EU regions with regard to innovation characteristics level (regarding INPUT) | 118 |
| Małgorzata Markowska: Classification of EU regions by the dynamics of innovation characteristics (regarding INPUT) | 137 |
| Bernadeta Baran: Directions of changes in social policy of the European Union states | 150 |
| Leszek Cybulski: Accomplishment of the European Union's employment policy in Poland | 167 |
| Joanna Jakubowska: Polish-German labour market after May 1, 2011 – analysis of the situation, implications and forecasts | 179 |
| Agata Chlebicka: Crisis of multiculturalism – an overview of labour market's chosen problems on the example of the Netherlands | 198 |
| Maciej Żmuda: Europe 2020 strategy as a plan of socio-economic growth of the European Union | 210 |
| Artur Szmaciarski: Energy cooperation of the European Union and the Russian Federation against the background of EU energy policy | 225 |
| Alicja Lindert-Zyznarska: Financial instruments supporting regional development in the financial perspective 2014-2020 | 237 |
| Jan Borowiec: Monetary policy in the euro zone and in Poland – a comparative analysis | 253 |
| Jarosław Czaja: Actions of Polish government enabling the adjustment to volatility of exchange rates | 271 |
| Agnieszka Tkaczyszyn: New shape of institutional structure of banking supervision in the European Union | 287 |
| Alina Bartosiewicz: Recapitalisation of financial institutions in the light of the European Union competition law | 304 |
| Waldemar Piotr Gil: International financial reporting as the European business language | 324 |
| Magdalena Broszkiewicz: Convergence process of corporate governance regulations on capital markets of the European Union member states | 337 |
| Wawrzyniec Michalczyk: Perspectives of accession another countries accession to the euro zone – an overview | 352 |
| Marta Wincewicz-Bosy: Logistics and eurologistics as the elements of the system of international integration in the global economy | 367 |
| Łukasz Olipra: Low cost airlines – a new “quality” in the air transport in the European Union | 386 |
| Joanna Michalczyk: Changes in Polish food industry after the accession to the European Union | 397 |

| | |
|---|-----|
| Franciszek Kapusta: Poultry meat production in Poland and its relation with the European Union market | 411 |
| Zbigniew Piepióra: The role of the European Union in counteracting the results of natural disasters | 422 |
| Marcin Nowik: The impact of the Lisbon Treaty on the EU – ACP states development cooperation | 435 |
| Andrzej Raszkowski: TACIS programme in post-Soviet countries | 445 |
| Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov: Główne determinanty międzynarodowej współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego | 457 |
| Nikita Nikiforov: Political aspects of joining the Bologna Process by the Baltic states | 470 |
| Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera: Erasmus – new dimension of studying. Implementation of LLP Erasmus at Wrocław's universities in 2002-2011 | 489 |

Artur Szmaciarski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WSPÓLPRACA ENERGETYCZNA UNII EUROPEJSKIEJ I FEDERACJI ROSYJSKIEJ NA TLE UNIJNEJ POLITYKI ENERGETYCZNEJ

Streszczenie: Polityka energetyczna UE jest jeszcze stosunkowo młodym tworem. Od jej realizacji zależeć będzie kształt rynku energii w Europie i poza nią. Obecnie priorytetem jest inwestowanie w źródła odnawialne i zabezpieczenie przyszłych dostaw ropy naftowej i gazu ziemnego. Niebagatelne znaczenie mają tu stosunki z Federacją Rosyjską, głównym dostawcą surowców dla Europy. Współpraca tych dwóch partnerów w dziedzinie energetyki dopiero niedawno doczekała się ram prawnych. W najbliższych latach będzie ona bez wątpienia jednym z najważniejszych tematów rozmów pomiędzy dyplomatami Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej.

Słowa kluczowe: polityka energetyczna Unii, współpraca energetyczna, struktura zaopatrzenia Unii w surowce energetyczne.

1. Wstęp

Surowce energetyczne i energetyka należą do najważniejszych przedmiotów rozważań we współczesnych stosunkach międzynarodowych. Z jednej strony znajdują się państwa bogate w zasoby energetyczne, z drugiej ich główni konsumenci. Unia Europejska w tych stosunkach stoi właśnie po tej drugiej stronie i ponadto jest jednym z największych odbiorców energii pochodzącej z importu. Uboga w surowce naturalne w stosunku do potrzeb zmuszona jest do inwestowania w odnawialne źródła energii i do współpracy w obszarze energetyki z takimi krajami, jak Federacja Rosyjska, która jest jej największym partnerem energetycznym.

Przez wiele lat, w ciągu których powstawała dzisiejsza Unia Europejska, nie udało się wypracować wspólnego stanowiska w dziedzinie energetyki. Podstawę traktatową wprowadził dopiero w 2007 r. Traktat z Lizbony, a stosunkowo niedawno Komisja Europejska opracowała założenia i cele polityki energetycznej. Na ich podstawie powstała rezolucja „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011-2020”, która została przyjęta przez Parlament Europejski 25 listopada

2010 r. Najważniejszymi wyzwaniami w świetle tego dokumentu są: stworzenie wspólnego rynku energii, praca nad poprawą efektywności energetycznej, dalszy rozwój nowych technologii w dziedzinie energetyki, bezpieczeństwo dostaw i wspieranie rozwoju wewnętrznych sieci energetycznych.

Wprowadzenie w życie zapisów rezolucji będzie bardzo ważnym wyzwaniem, stanowiącym o przyszłości zjednoczonej Europy. Przyglądając się danym o rosnącym uzależnieniu od importu surowców, które obecnie wynosi ok. 55% [Internet 5] (znacznie więcej w przypadku ropy naftowej i gazu ziemnego), można oczekiwać odpowiednich kroków UE w celu poprawy bilansu energetycznego w przyszłości.

Największa część konsumowanej energii we Wspólnocie pochodzi z ropy naftowej i gazu ziemnego (w 2008 r. było to 62%), a Federacja Rosyjska jest głównym eksporterem tych surowców. To, jak będzie rozwijać się współpraca pomiędzy tymi partnerami, z pewnością będzie wpływało na bezpieczeństwo energetyczne UE i na jej politykę międzynarodową. Pomimo długiej już historii wzajemnych relacji, ramy współpracy w niektórych obszarach dopiero powstają. W kontekście współpracy energetycznej bez wątpienia znaczenie będzie miało nowe, negocjowane obecnie, Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy, a najważniejsze uzgodnienia i projekty inwestycyjne są realizowane w ramach Dialogu Energetycznego UE–Rosja.

Poniższy artykuł ma na celu usystematyzowanie wiedzy na temat stosunków pomiędzy Unią i Rosją w dziedzinie energetyki oraz przedstawienie dorobku unijnej polityki energetycznej. Celem pobocznym jest odpowiedź na pytanie, czy w najbliższych latach uda się Wspólnocie zmniejszyć uzależnienie od importu surowców z krajów trzecich (w tym z Federacji Rosyjskiej), w czym pomocna będzie analiza struktury zaopatrzenia UE w energię. Przedstawione dane pochodzą głównie ze stron Unii Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej, Eurostatu, British Petroleum i opracowań przygotowanych przez te instytucje.

2. Geneza i rozwój polityki energetycznej Unii Europejskiej

Idea wspólnej polityki energetycznej narodziła się wraz z powstaniem Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali w 1952 r. Był to również pierwszy krok w kierunku utworzenia Unii Europejskiej. W roku 1958 powstała Europejska Wspólnota Energii Atomowej, która zajęła się koordynacją perspektywicznego, jak się wtedy wydawało, przemysłu energii atomowej, oraz Europejska Wspólnota Gospodarcza. Pomimo powstania tych organizacji, nie widziano potrzeby tworzenia wspólnej polityki energetycznej, a wręcz państwa bały się przekazywania swoich kompetencji w tym zakresie organom wspólnotowym. Ponadto prawie całe zapotrzebowanie na energię zapewniał węgiel, a nośniki energii, takie jak ropa i gaz, nie odgrywały jeszcze dużej roli w gospodarce.

Dopiero w roku 1964 państwa EWG podpisały protokół określający kroki mające doprowadzić do wypracowania wspólnej polityki energetycznej. W 1968 r. Rada Ministrów opracowała pierwsze zasady tej polityki, lecz nie zostały podjęte

żadne kroki w celu jej wdrożenia aż do kryzysu naftowego¹. W roku 1973 państwa Wspólnot zostały zaskoczone gwałtownym podniesieniem cen ropy naftowej przez kraje OPEC, co stało się impulsem do intensywniejszych prac nad zbliżeniem stanowisk². Jednak takie kraje, jak Francja i Wielka Brytania, przedkładały dwustronne negocjacje z dostawcami nad scentralizowaną politykę. Pozytywną konsekwencją kryzysu okazało się powołanie do życia Międzynarodowej Agencji ds. Energetyki (IEA) i podjęcie decyzji w sprawie rezerw strategicznych ropy naftowej³.

Efektu w postaci wspólnej strategii energetycznej nie przyniósł również drugi kryzys naftowy w 1979 r.⁴ Dopiero w ostatnich latach zaczęto uświadamiać sobie, jakie zagrożenia niesie rosnące uzależnienie od importu surowców z krajów trzecich. Rosja natomiast była postrzegana, szczególnie przez kraje zachodniej Europy, jako najpewniejszy i najbliższy partner. Nowe światło na takie myślenie dał jednak kryzys na Ukrainie w 2006 r. Odcięcie dostaw gazu dotknęło wtedy wiele państw UE i dało impuls do aktywniejszych prac nad wprowadzeniem do życia wspólnej polityki energetycznej.

W 1986 r. został przyjęty Jednolity Akt Europejski. Nie poruszał on bezpośrednio tematu energetyki, ale stworzył podstawy do budowy wewnętrznego rynku wspólnotowego. Art. 13 JAE stanowi, że wspólnota podejmuje kroki w celu stworzenia rynku wewnętrznego do 31 grudnia 1992 r. (który miał objąć również rynek energetyczny). Rada uzyskała uprawnienie, dzięki któremu możliwe będzie zbliżanie prawa krajowego w drodze do utworzenia rynku wewnętrznego.

Podczas wprowadzania Traktatu o Unii Europejskiej⁵ państwa nie doszły do porozumienia w sprawie uregulowania kwestii energetycznych. Część członków nie zgodziła się na przeniesienie kompetencji w zakresie energetyki na szczebel wspólnotowy. Poszerzono natomiast dziedziny działań UE o energetykę (art. 3 ust. 1 lit. u TWE) oraz stworzono odrębny tytuł – „Sieci transeuropejskie”⁶ (Tytuł XV część III TWE art. 154-156).

Najważniejsze zmiany w polityce energetycznej na poziomie traktatów wprowadza Traktat Reformujący (Traktat Lizboński)⁷. Regulacje dotyczące energii zo-

¹ Kryzys został spowodowany przez gwałtowny wzrost cen ropy naftowej w związku z wprowadzeniem przez państwa OPEC embarga wobec USA po wybuchu wojny izraelsko-arabskiej w 1973 r.

² 17 grudnia 1973 r. powstał powołany przez Radę Ministrów Komitet Energetyczny, zajmujący się przygotowaniem uchwał dla Komisji dotyczących polityki energetycznej oraz koordynacją wdrażania przez kraje EWG rozwiązań w tym zakresie.

³ Dyrektywa 68/414/EEC – 60 dni rezerwy średniego dziennego zużycia, zmieniona 14 grudnia 1998 r. na Dyrektywę 98/93/WE (90 dni).

⁴ Był on powiązany z rewolucją irańską.

⁵ Podpisany 7 lutego 1992 r. w Maastricht.

⁶ Sieci transeuropejskie obejmują infrastrukturę transportową, energetyczną i telekomunikacyjną. Są kompetencjami dzielonymi państw członkowskich oraz Unii Europejskiej.

⁷ Po nieudanej próbie wprowadzenia konstytucji dla Europy rozpoczęły się prace nad nowym, nieco zmodyfikowanym dokumentem i 13 grudnia 2007 r. podpisano w Lizbonie Traktat Reformujący.

stały opisane już w odrębnym tytule „Energetyka” (art. 194 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Rozszerzone zostały cele polityki energetycznej, podkreślając, że wszelkie działania mają być podejmowane w duchu solidarności pomiędzy państwami członkowskimi. Polityka ta ma zapewnić funkcjonowanie rynku energii, bezpieczeństwo dostaw energii w UE, wspierać efektywność energetyczną i oszczędność energii, rozwijać nowe technologie energetyczne i odnawialne źródła energii oraz wspierać powstawanie wzajemnych połączeń między sieciami energii. Poza uregulowaniem kwestii kompetencji poszczególnych organów UE, traktat wprowadza zapisy o solidarności⁸ pomiędzy państwami członkowskimi przy uruchamianiu przez Radę, na wniosek Komisji, środków do sytuacji gospodarczej „(...) w szczególności w przypadku wystąpienia poważnych trudności w zaopatrzeniu w niektóre produkty, zwłaszcza w obszarze energii” oraz o możliwości przyznania pomocy finansowej w określonych przypadkach. Nadal jednak pozostawia państwom wiele dowolności w zakresie wyboru źródeł czy dostawców energii i mówi o polityce energetycznej jako o obszarze współdzielonym między Unią a państwami członkowskimi.

3. Nowa polityka energetyczna

Po kryzysie energetycznym na Ukrainie zintensyfikowano prace nad stworzeniem nowej, wspólnej polityki energetycznej. Prace zaczęły się od zidentyfikowania obszarów problemowych i stworzenia harmonogramu wdrażania nowych założeń.

Pierwszą reakcją na kryzys ukraiński było przedstawienie przez Komisję Europejską 8 marca 2006 r. Zielonej Księgi, w której uzgodniono 6 obszarów priorytetowych we wspólnej polityce energetycznej: dokończenie tworzenia wspólnego wewnętrznego rynku energii, solidarność państw członkowskich, bezpieczeństwo i konkurencyjność zaopatrzenia w energię, zmiany klimatu, innowacje w zakresie technologii energetycznych i spójną zewnętrzną politykę energetyczną [Komisja Europejska, *Green Paper...* 2006]. Tekst został przyjęty przez Parlament Europejski 23 marca 2006 r. [Internet 12]. Rok trwały konsultacje międzyrządowe dotyczące zagadnień poruszonych w Zielonej Księdze⁹ i w styczniu 2007 r. Komisja Europejska przedstawiła wreszcie komunikat proponujący pakiet działań mających doprowadzić do zacieśnienia współpracy energetycznej, a w przyszłości do powstania wspólnej polityki energetycznej [Komunikat Komisji do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego 2007]. Zwrócono w nim uwagę na to, że obecna polityka w obszarze energetyki nie gwarantuje ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, a ponadto nie uchroni ona Unii Europejskiej przed znacznym wzrostem

⁸ Art. 122 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [Dziennik Urzędowy UE C 83 z 30.3.2010].

⁹ W tym samym czasie trwały prace nad Traktatem Reformującym po odrzuceniu Traktatu Konstytucyjnego.

uzależnienia od importu surowców. Zauważono również, co wydaje się istotne, że nie istnieją żadne mechanizmy solidarności pomiędzy członkami w razie wystąpienia kryzysów energetycznych¹⁰.

Na podstawie obserwowanej sytuacji wyróżniono główne wyzwania: zmiany klimatu, rosnącą zależność od importu surowców energetycznych oraz wzrost ceny energii i wzajemną zależność energetyczną państw UE. Zostały określone również działania, które mają zostać podjęte:

- stworzenie wewnętrznego rynku energii;
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii;
- zwiększenie znaczenia energii odnawialnej;
- przyszłość energii jądrowej;
- wspólne stanowisko w międzynarodowej polityce energetycznej.

26 września 2007 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie wspólnej polityki zagranicznej w dziedzinie energetyki [Internet 13], w której „wzywa do rozwoju wspólnej polityki energetycznej w dziedzinie energetyki (...)”, „(...) domaga się odpowiedniej podstawy traktatowej (...)” (która została wprowadzona wraz z Traktatem Lizbońskim), wzywa Komisję (wraz z Radą) do stworzenia mapy drogowej i przedstawiania okresowych raportów z przebiegu wdrażania działań w zamierzonym celu. Prace i konsultacje trwały w kolejnych latach i do roku 2010 powstało jeszcze wiele dokumentów w Brukseli, które mają przybliżyć Unię do stworzenia finalnego kształtu polityki energetycznej.

Ważnym, przedstawionym stosunkowo niedawno dokumentem jest rezolucja Parlamentu Europejskiego zatytułowana „W kierunku nowej strategii dla Europy 2011-2020” [Internet 14] (stworzona na podstawie komunikatu Komisji Europejskiej [Internet 2]). Jest to pierwszy spójny plan po podpisaniu Traktatu Lizbońskiego, przygotowany przez Komisję Europejską, na rzecz wspólnej polityki energetycznej, stworzony na najbliższe lata. Do tej pory państwa członkowskie podejmowały indywidualne decyzje w sprawach dotyczących energii, które miały wpływ na bezpieczeństwo energetyczne całej Wspólnoty. Trudno jednak dostrzec w tych działaniach znamiona solidarności energetycznej. Obecną sytuację ma zmienić wspomniany dokument, który uwzględnia m.in. Strategię 20-20-20, co oznacza, że Parlament Europejski potwierdza ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, zwiększenie udziału energii odnawialnej w konsumpcji do 20% i zwiększenie efektywności energetycznej o 20% do roku 2020 [Internet 15].

Parlament Europejski w rezolucji wyraża potrzebę stworzenia długoterminowych ram regulacyjnych, aby pomóc przedsiębiorstwom przy efektywnym planowaniu inwestycji z dziedziny energetyki. Kolejnym problemem, na który również

¹⁰ Zapisy dotyczące solidarności energetycznej zostały uwzględnione w podpisanym w tym samym roku Traktacie Lizbońskim.

zwraca się uwagę, jest potrzeba stymulowania przez Unię Europejską nowych projektów, a także ich finansowania¹¹.

Najważniejszym celem Wspólnoty w świetle omawianego dokumentu jest zbudowanie paneuropejskiego rynku energii. Pomocnym narzędziem w jego realizacji miałyby być wprowadzenie sankcji, które zmusiłyby państwa członkowskie do prowadzenia polityki zgodnej z zaleceniami i przepisami Wspólnoty.

Komisja Europejska została wezwana do zweryfikowania kompetencji i mandatu dwóch instytucji: Agencji do Spraw Współpracy Organów Regulacji Energetyki¹² (ACER) i Europejskiej Sieci Operatorów Systemów Przesyłowych (ENTSO). Zaproponowano również zmiany instytucjonalne, które mogłyby doprowadzić do zwiększenia sprawności Unii Europejskiej w zakresie energetyki.

Ramy czasowe uzyskał postulat integracji sieci energetycznej i gazowej oraz integracji sieci elektrycznej na terenie Unii Europejskiej. Ma się to stać do roku 2020 i pomóc w dywersyfikacji źródeł energii. Jest to szczególnie ważne w obliczu coraz gęstszej sieci połączeń oplatających Wspólnotę z północy i południa, głównie wychodzących z Federacji Rosyjskiej.

Wiele uwagi poświęca się tematowi dywersyfikacji źródeł i kanałów dostaw surowców (oprócz rurociągów dużo miejsca w debacie poświęca się ostatnio transportowi drogą morską). Konieczność zagwarantowania wspólnego stanowiska Unii w stosunkach zewnętrznych jest z tym tematem nierozłącznie powiązana. Wysuwane są postulaty energooszczędności, zwiększenia wydajności wykorzystania energii oraz konieczności modyfikacji programu Transeuropejskich Sieci Energetycznych, określając go jako nieefektywny.

W dokumencie wskazano również potrzebę dalszego rozwoju dla inicjatyw DESERTEC i TRANSGREEN. Są to projekty zakładające wykorzystanie baterii słonecznych na terenie Afryki i źródeł odnawialnych do produkcji energii dla Europy. Do roku 2050 z tego źródła miałyby pochodzić 15% rocznego zapotrzebowania Europy na energię¹³. Aktywne wspieranie tego typu projektów leży w najlepszym interesie Unii, szczególnie biorąc pod uwagę, że odnawialne źródła energii mogą stać się podstawą konkurencyjności wspólnotowej gospodarki.

Rezolucja, obok źródeł odnawialnych, podejmuje temat przyszłości energetyki jądrowej. Wskazuje potrzebę dalszych prac nad syntezą jądrową i nad uregulowaniem porządku prawnego w tej dziedzinie wobec państw członkowskich. Nie pomija się ważnej kwestii, jaką z pewnością jest edukacja społeczeństwa w zakresie budowy, eksploatacji i bezpieczeństwa elektrowni jądrowych.

¹¹ Podkreśla się, że może ujawnić się potrzeba pomocy finansowej ze strony UE podczas finansowania przedsięwzięć związanych z rynkiem energii.

¹² Agencja została powołana Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady 13 lipca 2009 r. i ma na celu wspieranie krajowych urzędów regulacyjnych.

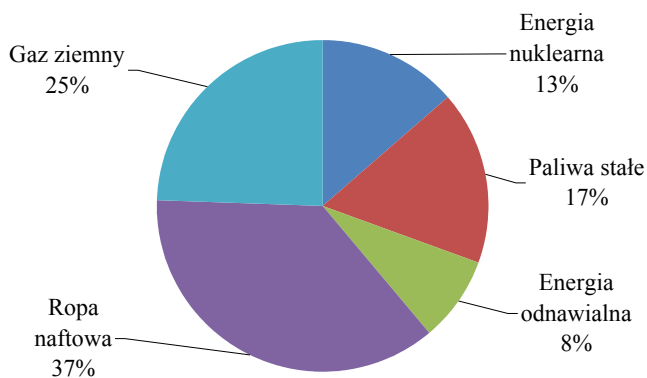
¹³ Dane za stroną internetową Fundacji Desertec, która powołała do życia projekt DESERTEC: [Internet 11].

Szczególnie istotna zarówno dla niektórych państw członkowskich (np. dla Polski), jak i dla całej Wspólnoty jest postawa parlamentu wobec węgla jako surowca energetycznego. Zaznacza się, że „(...) strategia ograniczania zużycia węgla kamiennego w krajach członkowskich UE nie może wzmacniać monopolu importu gazu (...)”, a jego wycofywanie powinno być poparte, a wręcz uwarunkowane, efektywną dywersyfikacją źródeł dostaw gazu.

Można zauważyć, że opracowanie przygotowane przez Komisję Europejską wprowadza wiele istotnych zagadnień z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego Wspólnoty. Rezolucja Parlamentu Europejskiego „W kierunku nowej strategii dla Europy 2011-2020” jest bardzo ważnym dokumentem, który powinien zamknąć etap rozważań Unii Europejskiej na temat wspólnej polityki energetycznej, a rozpocząć etap odpowiednich działań.

4. Ogólna struktura zaopatrzenia UE w energię i rola Federacji Rosyjskiej w jej dostawach

Unia Europejska jest drugim rynkiem na świecie, z ok. 15-procentowym udziałem w zużyciu globalnej produkcji energii. W roku 2008 całkowite zużycie energii w krajach UE-27 wyniosło 1799 Mtoe (milion ton ekwiwalentu ropy naftowej) [Internet 4]. Główne źródła konsumowanej energii to ropa naftowa (656 Mtoe – 37%) oraz gaz ziemny (441 Mtoe – 25%). Wśród innych znajdują się paliwa stałe, energia atomowa i odnawialne źródła energii (rys. 1).



Rys. 1. Konsumpcja energii w UE w 2008 r. według źródeł

Źródło: Eurostat [Internet 4].

Najważniejszymi źródłami energii w UE są ropa naftowa i gaz ziemny (rys. 1). Według danych BP z roku 2009 Unia, konsumując 14,5% energii wytwarzanej na świecie (energia pierwotna), posiada tylko 0,5% potwierdzonych rezerw ropy naftowej i 1,3% zasobów gazu ziemnego [Internet 8]. Zasoby ropy naftowej zaspoka-

jają roczne zapotrzebowanie jedynie w 15%, gazu ziemnego w 37%, natomiast węgla w 61% [Internet 9]. Niepokojący jest fakt, że zapotrzebowanie na energię w UE systematycznie rośnie o 1-2% w skali roku [Bodio 2009, s. 148]. Obecnie uzależnienie od zewnętrznych dostaw energii wynosi ok. 55% [Internet 5].

Równocześnie z wzrastającym zapotrzebowaniem na energię o ok. 1% rocznie maleje produkcja wewnętrzna [De Jong 2009, s. 3]. Wśród produkcji wewnętrznej największą część stanowi energia jądrowa, węgiel i gaz ziemny.

Na przyszłe zapotrzebowanie UE na energię bez wątpienia wpływ będą miały światowe ceny ropy naftowej. Dwie alternatywne prognozy długoterminowego zapotrzebowania na energię zostały przedstawione przez Komisję Europejską w dokumencie „European Energy and Transport” w roku 2006 [Internet 1]. Jedna przedstawia przyszłe potrzeby, biorąc pod uwagę sytuację niezmienną (bez działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej). Kolejne uwzględniają już założenia nowej polityki energetycznej, a w tym założenia dotyczące efektywności i ochrony środowiska.

Pierwsza prognoza przewiduje wzrost zapotrzebowania na energię w długim terminie, natomiast druga, zakładając efektywniejsze wykorzystanie energii, prognozuje jego spadek. Nie rozwiązuje to jednak problemu przewidywanego spadku produkcji własnej, co będzie skutkowało wzrostem uzależnienia od zewnętrznych dostawców energii. Największy spadek przewiduje się w wydobywaniu i wykorzystaniu własnych zasobów ropy naftowej. Ma ono spaść do 2030 r. o ok. 60%. Wyłącznie w przypadku energii odnawialnej przewiduje się wzrost produkcji, około dwukrotny. Według tych wyliczeń uzależnienie od zewnętrznych dostaw energii mogłoby wzrosnąć aż do ok. 68%.

Obecnie największe uzależnienie zewnętrzne występuje w przypadku ropy naftowej i w 2008 r. wynosiło ok. 84%. W roku 2000 było to 76,5%, a w 2030 r. ma wzrosnąć do 88,5%. W odniesieniu do gazu ziemnego w 2008 r. wynosiło ono ok. 62%, w 2000 r. 49,5% i w roku 2030 ma wynieść 81,4% [Komunikat Komisji Europejskiej do Rady UE i Parlamentu Europejskiego]. Trzeba jednakże pamiętać, że znaczny wzrost pomiędzy rokiem 2000 a 2010 zapotrzebowania w dużej mierze spowodowany jest przystąpieniem do UE nowych członków. Niemniej jednak prognozy nie wyglądają zbyt optymistycznie.

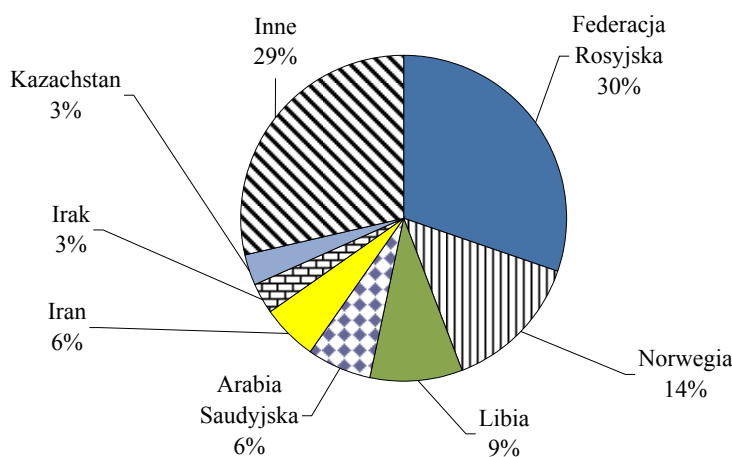
Jak zostało to już powiedziane, większość energii w Unii Europejskiej jest wytwarzana z ropy naftowej i gazu ziemnego. Mniejsze znaczenie ma tu energia jądrowa czy odnawialna, chociaż ich rola, szczególnie jeżeli chodzi o energię odnawialną, według strategii UE ma wzrosnąć. W związku z tym, że na terenie wspólnoty nie występują odpowiednio duże złoża tych dwóch głównych surowców energetycznych, istnieje potrzeba ich importu.

Wskaźnik uzależnienia od importu surowców ze źródeł zewnętrznych aż w 19 państwach – członkach UE przekracza 50%¹⁴. Jedynym krajem niezależnym od

¹⁴ Obliczenia własne na podstawie danych [Eurostat, *Energy...* 2010].

zewnątrznych dostaw energii jest Dania. W 2008 r. największymi importerami ropy naftowej wśród krajów członkowskich były: Niemcy – 110 mln ton rocznie (6. miejsce na świecie), Włochy – 94 mln ton (7.), Francja – 82 mln ton (8.), Hiszpania – 61 mln ton (9.) i Wielka Brytania – 59 mln ton (10.), a gazu ziemnego: Niemcy – 88,3 mld m³ (3.), Włochy – 73,9 mld m³ (4.), Francja – 42,9 mld m³ (6.), Hiszpania – 34,4 mld m³ (8.) i Wielka Brytania – 30,8 mld m³ (10.) [*Key World Energy Statistic 2008*, s. 11]. Informacje te potwierdzają, że Unia Europejska jest jednym z największych konsumentów energii pochodzącej ze źródeł zewnętrznych.

Głównymi eksporterami ropy naftowej i gazu ziemnego do UE są kraje Wspólnoty Niepodległych Państw (głównie Rosja), Bliskiego Wschodu, Afryki Północnej i Norwegia (rys. 1 i 2).



Rys. 2. Import ropy naftowej do UE-27 w 2007 r.

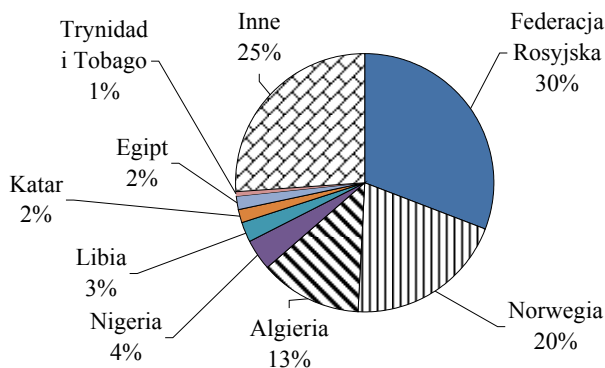
Źródło: [Eurostat, *Europe in figures...* 2010].

W przypadku zarówno ropy naftowej, jak i gazu ziemnego największa część importowanych surowców pochodzi z Federacji Rosyjskiej. Na przełomie ostatnich lat stan ten zmienia się nieznacznie i z pewnością podobnie będzie wyglądać w kolejnych latach, biorąc pod uwagę kontrakty już podpisane przez poszczególne państwa członkowskie, najbliższe planowane inwestycje¹⁵, położenie geograficzne oraz ceny surowca. Analizując dane, można dojść do wniosku, że współpraca w dziedzinie energetyki pomiędzy Unią Europejską a Federacją Rosyjską może mieć w przyszłości duże znaczenie dla wspólnotowego rynku energii.

Geneza współpracy energetycznej UE i Rosji sięga lat 60. minionego wieku. Po kryzysach naftowych na przełomie lat 70. i 80. Wspólnoty Europejskie dążyły do dywersyfikacji źródeł dostaw surowców energetycznych i obniżenia ceny (tań-

¹⁵ Gaz ziemny – North Stream, South Stream, ropa naftowa – BPS, BPS 2.

sza od arabskiej radziecka ropa), a ZSRR do wzmocnienia wpływów w Europie i zwiększenia przychodów z eksportu. Powstawała coraz gęstsza infrastruktura transportowa, a współpraca ulegała zacieśnieniu.



Rys. 3. Import gazu ziemnego do UE-27 w 2007 r.

Źródło: [Eurostat, *Europe in figures...* 2010].

Pierwsze próby stworzenia ram prawnych dla współpracy energetycznej EWG i Rosji zostały jednak podjęte dopiero w latach 90. ubiegłego wieku. 17 grudnia 1991 r. przyjęta została Europejska Karta Energetyczna. Była to deklaracja określająca zasady handlu, inwestycji i transportu w obszarze surowców energetycznych. Jej zasady rozbudowane zostały w Traktacie Karty Energetycznej (TKE), który został przyjęty 17 grudnia 1994 r. Celem dokumentu było stworzenie podstaw prawnych dla współpracy w energetyce [Bodio 2009, s. 198-199]. Traktat nie został jednak ratyfikowany przez Rosję (również przez kraje, takie jak USA, Kanada, Katar, Arabia Saudyjska i in.) z powodu licznych zastrzeżeń pod jego adresem, lecz jest w pewnym zakresie stosowany¹⁶.

Rozmowy Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej na temat TKE prowadzone były równocześnie z negocjacjami zasad współpracy w ramach Układu o Partnerstwie i Współpracy (PCA) [Internet 6]. Dotyczył on głównie współpracy politycznej, gospodarczej, finansowej, socjalnej i kulturalnej, lecz znalazły się w nim również zapisy dotyczące energetyki [Portal Unii Europejskiej 2011]. Układ ten został ostatecznie podpisany w grudniu 1997 r.¹⁷ Według artykułu 65 PCA współpraca energetyczna powinna opierać się na „zasadach gospodarki rynkowej i Europej-

¹⁶ Każdy kraj, który podpisał się pod TKE, zgadza się stosować jego zasady w takim stopniu, w jakim nie są one sprzeczne z jego konstytucją, ustawami lub przepisami, tzw. tymczasowe stosowanie. Art. 45 Traktatu Karty Energetycznej.

¹⁷ Po dziesięciu latach miał zostać podpisany nowy dokument lub – w razie braku sprzeciwu stron – miał być automatycznie przedłużany każdego roku.

skiej Karty Energetycznej”. Wśród celów i zadań współpracy energetycznej wymieniono:

- polepszenie jakości i bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych;
- budowę wspólnej polityki energetycznej;
- promocję efektywnego wykorzystania energii;
- modernizację infrastruktury energetycznej;
- eliminację negatywnych następstw ekologicznych produkcji, dostaw i konsumpcji energii;
- doskonalenie technologii wykorzystywanych w transporcie i konsumpcji energii;
- optymalizację zarządzania i szkolenia w sektorze energetycznym.

W PCA poruszono również kwestie współpracy w sektorze energetyki jądrowej (art. 66), która miała zostać uregulowana w późniejszych porozumieniach (bezpieczeństwo nuklearne i fuzja termonuklearna), wskazuje ono też potrzebę ochrony środowiska, wprowadzając szczegółowe obszary i sposoby realizacji (art. 69). W dalszym art. 105 zaznacza się, że od momentu wejścia w życie TKE będzie on właściwym dokumentem regulującym unijno-rosyjskie stosunki energetyczne.

W związku z brakiem ratyfikacji Traktatu Karty Energetycznej PCA stanowi obecnie podstawę wzajemnej współpracy w sektorze energetycznym¹⁸. Od roku 2008 trwają prace nad nowym Porozumieniem o Partnerstwie i Współpracy, które będzie musiało spełniać wymogi nowych realiów w stosunkach Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej, również w polityce energetycznej.

Ważnym krokiem, wykonanym przez Komisję Europejską w celu zacieśnienia współpracy, było powołanie do życia forum dwustronnej współpracy energetycznej (tzw. Dialog Energetyczny UE–Rosja). Ostatecznie powstało ono w rezultacie szczytu UE–Rosja w Paryżu w październiku 2000 r. [Internet 3]. Głównym celem dialogu jest rozwój długoterminowej współpracy pomiędzy Unią Europejską a Federacją Rosyjską jako stronami Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy. Projekt ten skupia się na obszarach: ropa naftowa, gaz ziemny, efektywność energetyczna, współpraca w rozwoju sieci przesyłowych pomiędzy partnerami, handel i bezpieczeństwo energetyki jądrowej. Strony dialogu reprezentowane są przez unijnego komisarza do spraw energetyki i ministra do spraw energetyki Federacji Rosyjskiej. Po przestudiowaniu podstawowych zagadnień powstają specjalne grupy robocze, w których uczestniczy rząd rosyjski, przedstawiciele państw członkowskich UE, przedstawiciele instytucji energetycznych, koła akademickie, instytucje finansowe (np. Europejski Bank Inwestycyjny) czy ludzie biznesu.

Projekty, jakie udało się zrealizować w ramach rosyjsko-unijnego dialogu energetycznego, to:

- Ośrodek Technologii Energetycznych UE–Rosja;

¹⁸ Umowa została zawarta na 10 lat, ale podlega automatycznemu przedłużeniu rok po roku, chyba że jedna ze stron podejmie decyzję o jej wypowiedzeniu – art. 106 PCA z Federacją Rosyjską.

- harmonizacja standardów technicznych w sektorze gazowym;
- programy z zakresu efektywności energetycznej w Archangielsku, Astrachaniu i Kaliningradzie;
- harmonizacja polityki energetycznej Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej;
- odnawialne źródła energii oraz małe elektrownie wodne;
- promowanie regionalnych projektów inwestycyjnych w technologicznie oszczędzające energię w Rosji [Internet 3].

Pozytywne skutki dialogu energetycznego przełożyły się na rozwój inwestycji w sektorze energetycznym. Beneficjentami projektów zostały firmy zarówno unijne, jak i rosyjskie. Jedne otrzymały szansę szerszego dostępu do eksploatacji złóż surowców energetycznych, a drugie do atrakcyjnych kredytów i udziału w inwestycjach na terytorium Rosji.

Innym projektem na rzecz rozwoju stosunków pomiędzy Unią Europejską i Federacją Rosyjską jest Partnerstwo dla Modernizacji zainaugurowane 1 czerwca 2010 r. na szczycie w Rostowie nad Donem [Internet 10]. W dziedzinie energetyki wśród obszarów partnerstwa wymienia się promowanie gospodarki o niskiej emisji dwutlenku węgla, wydajności energetycznej, walkę ze zmianami klimatu w międzynarodowych negocjacjach i współpracę w zakresie innowacji i nowych technologii. Kluczowym instrumentem realizacji porozumienia ma być dialog w poszczególnych sektorach (w sprawach energetyki więc Partnerstwo dla Modernizacji nie wprowadza nowych rozwiązań).

5. Podsumowanie

Problemy związane z energetyką stały się w ostatnich latach przedmiotem intensywnych analiz państw członkowskich Unii Europejskiej. Wnioski nie są optymistyczne. Przy wyczerpujących się zasobach wewnętrznych surowców energetycznych brak jest odpowiedniego wzrostu wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Trwają intensywne prace nad zmianą takiego stanu rzeczy i wprowadzeniem rozwiązań legislacyjnych (m.in. finansowanie projektów dotyczących energetyki odnawialnej) mających pomóc w odwróceniu tej tendencji. Pierwszym krokiem w tym kierunku stał się Traktat z Lizbony, który wprowadza energetykę jako pełnoprawną dziedzinę działalności UE. Kolejnym ważnym wydarzeniem jest przyjęcie rezolucji Parlamentu Europejskiego „W kierunku nowej...” i określenie w niej celów strategicznych.

W świetle nowej polityki gospodarczej i sporządzonych na jej podstawie prognoz można dostrzec szansę na spadek zapotrzebowania Wspólnoty na energię, szczególnie tę powstającą z ropy naftowej i gazu, a wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii. Z dużą dozą pewności można jednak stwierdzić, że w najbliższym dziesięcioleciu nie uda się znacznie zmniejszyć uzależnienia od importu surowców. Celem do osiągnięcia może natomiast być ograniczenie wzrostu tej zależności.

Gdzie znajduje się Federacja Rosyjska? Jej pozycja jako największego producenta ropy naftowej (12% światowej produkcji w 2009 r.) [International Energy Agency (IEA) 2010] i drugiego po USA gazu ziemnego¹⁹ wydaje się niezagrażona. Rosja jest optymalnym partnerem energetycznym dla Unii Europejskiej. Przemawia za nią położenie geograficzne, stabilna sytuacja gospodarcza i polityczna oraz rozwinięta sieć ropociągów i gazociągów. Można więc uznać pozycję Federacji Rosyjskiej za niezagrażoną w ciągu najbliższych lat. Współpraca opiera się ponadto na korzyściach obu partnerów. Z jednej strony Rosja potrzebuje unijnych inwestycji, aby udało się osiągnąć zakładany poziom produkcji przedstawiony w Rosyjskiej Strategii Energetycznej do 2030 r. [Internet 16; Internet 7]²⁰, z drugiej – Unia potrzebuje gwarancji stabilności dostaw i zabezpieczenia ewentualnego przyszłego zapotrzebowania na energię. Te dwie determinanty tworzą podstawy współpracy, a ich realizacja będzie miała wpływ na jakość stosunków dwustronnych.

Obecnie rozstrzyga się kształt nowego Układu o Partnerstwie i Współpracy pomiędzy Unią a Rosją i z pewnością znajdą się w nim zapisy dotyczące energetyki. Można wyrazić nadzieję, że będzie on kolejnym krokiem w kierunku zacieśnienia współpracy i tworzenia wspólnego, europejskiego rynku energii.

Literatura

- Bodio M., *Polityka energetyczna w stosunkach między Unią Europejską a Federacją Rosyjską w latach 2000-2008*, Warszawa 2009.
- De Jong J., Hafner M., Grant R., Glachant J.M., *Toward a smart EU energy policy: Rationale and 22 recommendations*, „EUI Working Papers”, Florencja 2010.
- De Jong J., *Nuclear energy and the EU energy mix*, 23.04.2009.
- De Jong J., van Schaik L., *EU Renewable Energy Policies: What can be done nationally, what should be done supranationally?*, Clingendael Seminar Overview Paper, Haga 2009.
- eur-lex.europa.eu.
- Eurostat, *Energy, transport and environment indicators*, Eurostat Pocketbooks, 2010.
- Eurostat, *Europe in figures*. Eurostat yearbook 2010.
- Eurostat, *External and intra-EU trade – statistical yearbook*. Data 1958-2009, 2010.
- Eurostat, *Key figures on Europe*. Eurostat Pocketbooks, 2010.
- Fundacja Desertec, www.desertec.org.
- International Energy Agency (IEA), *Oil Market Report*, 12 marca 2010, <http://omrpublic.iea.org/currentissues/full.pdf>.
- Janikowski J., Tokarski S., *Nowa polityka energetyczna Unii Europejskiej*, „Koncern” – gazeta PKE SA, luty 2006.
- Key World Energy Statistic 2008, www.bp.com.
- Key World Energy Statistic 2010, www.bp.com.

¹⁹ W 2009 r. Rosja została wyprzedzona w produkcji gazu przez USA: [Internet 17].

²⁰ Głównie są to inwestycje w starzejącą się infrastrukturę energetyczną wymagającą inwestycji odtworzeniowych, ale również w energetykę odnawialną, zwiększenie efektywności energetycznej czy nowe połączenia infrastruktury transportowej gazu i ropy.

- Komisja Europejska, ec.europa.eu.
- Komisja Europejska, *Energy 2020: A Strategy for Competitive, Sustainable and Secure Energy*, Bruksela, 10.11.2010.
- Komisja Europejska, *Green Paper on a European Strategy for Sustainable, Competitive and Secure Energy*, COM(2006) 105, 03.2006.
- Komunikat Komisji do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego, *Europejska Polityka Energetyczna*, {SEK (2007) 12}, Bruksela, 10.01.2007.
- Komunikat Komisji Europejskiej do Rady UE i Parlamentu Europejskiego: *Drugi energetyczny przegląd strategiczny*.
- McKie R., *How Africa's desert sun can bring Europe power*, „The Observer”, 2.12.2007.
- Parlament Europejski, www.europarl.europa.eu.
- Portal Unii Europejskiej, *The EU-Russia Partnership – Basic Facts and Figures*, Bruksela, 22.02.2011, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/104&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- Relacje nowych krajów Unii Europejskiej z Federacją Rosyjską*, Rutkowski M., Proniewski M. (red.), Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 2010.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy UE C 83 z 30.3.2010.
- Traktat o Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy UE C 83 z 30.3.2010.

Źródła internetowe

- [1] http://ec.europa.eu/energy/observatory/trends_2030/doc/ee_and_res_scenarios.pdf.
- [2] http://ec.europa.eu/energy/strategies/consultations/2010_07_02_energy_strategy_en.htm.
- [3] http://eeas.europa.eu/delegations/russia/eu_russia/fields_cooperation/energy/index_en.htm.
- [4] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.
- [5] <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdcc310&plugin=1>.
- [6] [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A1128\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A1128(01):EN:NOT).
- [7] http://moskwa.trade.gov.pl/pl/Biblioteczka_WPHI/article/detail,3628,NEW_Strategia_Energetyczna_Rosji_do_roku_2030.html.
- [8] http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2008/STAGING/local_assets/2010_downloads/statistical_review_of_world_energy_full_report_2010.pdf.
- [9] <http://www.bp.com/sectiongenericarticle.do?categoryId=9023771&contentId=7044470>.
- [10] http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/114747.pdf.
- [11] <http://www.desertec.org/en/global-mission/focus-region-eu-mena/>.
- [12] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0110&format=XML&language=PL>.
- [13] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2007-0413&format=XML&language=PL>.
- [14] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-20100441&language=PL&ring=A7-2010-0313>.
- [15] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2010-0441&format=XML&language=PL>, pt.15.
- [16] <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2009-12-02/rzad-zatwierdzil-strategie-energetyczna-federacji-rosyjski>.
- [17] http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,8906173,USA_znow_wyprzedzily_Rosje_w_wydobyciu_gazu.html.
- [18] International Energy Agency (IEA), *Oil Market Report*, 12 marca 2010, <http://omrpublic.iea.org/currentis/sues/full.pdf>.

ENERGY COOPERATION OF THE EUROPEAN UNION AND THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST THE BACKGROUND OF EU ENERGY POLICY

Summary: EU energy policy is still relatively a new creation. The energy market in Europe and outside the continent will depend on it. The priority now is to invest in renewable sources and to secure future supplies of oil and natural gas. Considerable importance is given to the relations with the Russian Federation, the main supplier of raw materials for Europe. The cooperation of these two partners in the field of energy only recently has been put in the legal framework. In the coming years it will be without a doubt one of the main issues of discussions between diplomats of the European Union and the Russian Federation.

Keywords: EU energy policy, energy cooperation, the structure of the EU supplies of energy resources.